

Такі стандартні форми повинні містити інформацію про судове доручення та скріплюватися електронним підписом судді, що з ним звертається. Таким чином, можна забезпечити дійсно ефективний процес розгляду справ, ускладнених необхідністю здійснення процесуальних дій за кордоном держави компетентного суду.

*Кравцов Сергій Олександрович,
к.ю.н., асистент кафедри цивільного процесу
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

СКАСУВАННЯ РІШЕНЬ МІЖНАРОДНОГО КОМЕРЦІЙНОГО АРБІТРАЖУ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Визнання і виконання рішень міжнародного комерційного арбітражу є найбільш важливим питанням в арбітражному механізмі врегулювання спорів. Якщо арбітражне рішення, ухвалене в одній країні, не може бути визнано і виконане в іншій країні, це зводить нанівець ефективність міжнародного комерційного арбітражу. Тому, якщо сторона, що програла спір в арбітражному розгляді, не виконує рішення, ухвалене арбітром добровільно, то необхідно застосувати примусові засоби виконання даного рішення в державних судах.

Виконання арбітражних рішень в зарубіжних країнах забезпечується та гарантується багатосторонніми конвенціями, двосторонніми договорами та національним законодавством. Серед цих конвенцій і договорів Нью-Йоркська Конвенція 1958 р. є найбільш глобально прийнятим і найуспішнішим інструментом. З метою забезпечення ефективності та практичності системи вирішення спорів, договірні держави повинні дотримуватися правил, які зазначені у Нью-Йоркській Конвенції 1958 р.

Особливістю рішення міжнародного комерційного арбітражу є те, що воно не може бути оскаржене до жодної вищестоящої інстанції як судове рішення.

Разом з тим відсутність будь-якої форми контролю за арбітражним рішенням могло б призвести до виконання таких рішень, які в разі їх ухвалення в межах судової системи були б скасовані або змінені вищестоящим судом. Тому існує інститут скасування арбітражних рішень у національних судах. У силу того, що скасування арбітражних рішень – форма контролю з боку державних судів, то регулювання цього інституту визначається на рівні законодавства кожної окремої країни. На міжнародно-правовому рівні врегульовані лише деякі аспекти, наприклад, перелік підстав для скасування арбітражного рішення. Так, інститут скасування арбітражного рішення частково врегульовано Європейською конвенцією 1961 р. та Нью-Йоркською Конвенцією 1958 р.

Дане дискусійне питання стало наріжним каменем в доктрині цивільного процесуального права та практичному правозастосуванні. Еволюція законодавчого регулювання скасування рішення міжнародного комерційного арбітражу пройшло певні етапи і в умовах проведення судової реформи, робочою групою з реформування процесуального законодавства, яка створена Радою з питань судової реформи при Президентові України, наразі розроблено проекти змін до Цивільного процесуального кодексу України.

У Проекті Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» (надалі - Проект) у цивільному процесуальному кодексі України запропоновано внести кардинальні зміни, серед яких окремим аспектом можна виділити питання скасування рішень міжнародного комерційного арбітражу. Дані зміни хоча є революційними на поприщі судової реформи, але все ж таки потребують певного узгодження із нормами чинного законодавства.

Так, у відповідності до ч. 4 ст. 455 Проекту Закону передбачається, що заява про скасування рішення міжнародного комерційного арбітражу подається до апеляційного загального суду за місцем знаходження арбітражу. Дана законодавча пропозиція не узгоджується із нормами діючого законодавства. Частиною 2 ст. 34 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» визначається порядок скасування арбітражного рішення районними, районними у містах, міськими та міськрайонними судами за місцезнаходженням арбітражу. Узгодження законодавчих пропозицій із нормами Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» повинні передбачати реалізацію доступності до правосуддя, оскільки одним із видом міжнародного комерційного арбітражу є арбітраж ad hoc, місце знаходження якого може бути без привязки до місцезнаходження інституційного арбітражу.

Крім того, вищезазначена пропозиція не узгоджується за змістом щодо складу суду, який уповноважений розглядати справу про скасування рішення міжнародного комерційного арбітражу. Досліджуючи зміст ч.1 ст. 458 Проекту відносно того, що справа про скасування рішення міжнародного комерційного арбітражу розглядається суддею одноособово, можна зробити висновок щодо наявності певної колізії правозастосування, яка в подальшому буде мати негативні наслідки та ускладнення процесуального характеру.

Так, ч.2 ст. 24 Проекту передбачається, що справи щодо оспорювання рішень міжнародних комерційних арбітражів розглядаються апеляційними судами як судами першої інстанції за місцем розгляду справи третейським судом (за місцем знаходження арбітражу). Але подальший аналіз Проекту (ч.3 ст. 35) все ж таки переконує в тому, що розгляд справ в суді апеляційної інстанції здійснюється колегією суддів суду апеляційної інстанції у складі трьох суддів, а якщо справа має розглядатися суддею одноособово, але цим Кодексом передбачена можливість колегіального розгляду такої справи, питання про призначення колегіального розгляду вирішується до початку розгляду справи суддею, який розглядає справу, за власною ініціативою або за клопотанням учасника справи, про що постановляється відповідна ухвала. Тобто запропоновані пропозиції щодо визначення складу суду, який має розглядати справу щодо скасування, можна трактувати неоднозначно.

Крім того, неоднакове застосування категоріального апарату в загальній (ч. 2 ст. 24 Проекту – «справи щодо **оспорювання** рішень міжнародних комерційних арбітражів») і спеціальній (ч.1 ст. 458 Проекту – «справа про **скасування** рішення міжнародного комерційного арбітражу») може призвести до різного та суперечливого тлумачення та правозастосування. Метою оспорювання або перевірки арбітражних рішень у місці його ухвалення є недопущення визнання і приведення до виконання арбітражних рішень, які були винесені з суттєвими порушеннями, перш за все процесуального характеру. Результатом проведення оспорювання може стати скасування (повністю або частково) такого арбітражного рішення судом у місці, де воно було винесене, що в свою чергу тягне за собою зазвичай неможливість його визнання і приведення до виконання.

Таким чином, на підставі вищевикладеного, можна дійти до висновку, що процесуальний порядок скасування рішень міжнародного комерційного арбітражу в контексті гармонізації та уніфікації процесуального законодавства надалі залишається до кінця не вирішений і потребує як подальшого законодавчого доопрацювання так і суто теоретичного.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
“КИЄВО-МОГИЛІАНСЬКА АКАДЕМІЯ”

ФАКУЛЬТЕТ ПРАВНИЧИХ НАУК

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ**

**УКРАЇНА НА ШЛЯХУ
ДО ЄВРОПИ:
РЕФОРМА ЦИВІЛЬНОГО
ПРОЦЕСУАЛЬНОГО
ЗАКОНОДАВСТВА**

*Київ
7 липня 2017 р.*

Київ
ВД Дакор
2017

УДК 347.9(477)
ББК 67.9(4Ук)310
У58

У58 Україна на шляху до Європи: реформа цивільного процесуального законодавства.
Зб. наук. праць. Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 7 лип. 2017 р.) / за заг. ред.
І. О. Ізарової, Р. Ю. Ханік-Посполітак. – Київ : ВД Дакор, 2017. – 238 с.

ISBN 978-617-7020-48-5

У збірнику містяться тексти наукових доповідей та повідомлень учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Україна на шляху до Європи: реформа цивільного процесуального законодавства», присвяченої обговоренню проекту Закону про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів № 6232 від 23 березня 2017 року.

УДК 347.9(477)
ББК 67.9(4Ук)310

ISBN 978-617-7020-48-5

© Національний університет
“Києво-Могилянська академія”, 2017